

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน Tourist's Expectation and Satisfaction Toward Eco-Tourism in Pai District, Mae-Hongson

ณัฐนรี สมิตฺต และสมบัติ กาญจนภัก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

อำเภอปายจังหวัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงมากในด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีสภาพพื้นที่ทางธรรมชาติที่งดงาม จึงทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแนวคิด 7 Greens จึงถูกกำหนดขึ้นโดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยทางการท่องเที่ยวของผู้เกี่ยวข้องภาคส่วนต่างๆ ดังนี้ Green Heart, Green Logistics, Green Attraction, Green Community Green Community, Green Activity, Green Service และ Green Plus เพื่อใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจ ระหว่างเพศ และอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 400 คนที่มาจากการสุ่มโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ด้วย สถิติค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่านักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความคาดหวังด้านชุมชนสีเขียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่านักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกันในด้านชุมชนสีเขียว และมีความพึงพอใจแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลการวิจัย นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น มีความคาดหวังค่อนข้างมากแต่ทว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการโดยใช้ 7 Green concepts เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำสำคัญ : ความคาดหวัง/ ความพึงพอใจ/ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ อำเภอปาย/ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

Pai district, Mae Hong Son province known as the famous tourism attraction with a beautiful scenery, these strength attract a lot of tourist to experience the nature and Eco-tourism each year. By the way, there were decadence in natural and environment. Therefore Tourism Authority of Thailand had set up the 7 Greens Concept by component of tourism in each sector as follows: Green Heart, Green Logistics, Green Attraction, Green Community Green Community, Green Activity, Green Service and Green Plus for Eco-tourism.

Purposes The purposes of this research were to study the expectations and satisfaction of the visitors about eco-tourism in the area of Pai district, Mae Hong Son province and to compare the expectations and satisfaction between sex and age of the tourist.

Methods Four hundred accidentally samples was selected from Thai tourists who travelled to Pai district, Mae Hong Son province. Survey research as an instrument and questionnaire were used for data collecting. The statistical analysis was analyzed in term of means, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance.

The results showed that:

1. A study of expectation and satisfaction of tourist toward eco-tourism in Pai district, Mae Hong Son found that expectation of tourist was at a high level but the satisfaction of tourist was at medium level.

2. The comparison of tourist expectation and satisfaction was found significantly different between male and female in green communities at 0.05 level.

3. The comparison of tourist expectation and satisfaction was found significantly different between ages in green communities expectation and found the difference in every satisfaction at 0.05 level.

Conclusions Tourists traveling to areas of eco-tourism and Pai, Mae Hong Son province. There were high level of expectations, but the satisfactions level were only medium. Therefore entrepreneur should be managed in accordance with 7 Green concepts for Eco tourism in Pai district Mae-Hongson Province

Key Words : Expectation/ Satisfaction/ Eco-Tourism/ Pai District/ Mae-HongSon

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีชื่อเสียงโดดเด่นในเรื่องความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศจำนวนมากพากันเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อต้องการชื่นชมสัมผัสความงดงามเหล่านี้ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activities) ได้มากมายตามสภาพความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลก็สามารถประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลากหลาย อาทิ การเล่นน้ำ ล่องเรือ การพักผ่อนเที่ยวชมธรรมชาติของชายหาด ตลอดจนกิจกรรมกีฬาทางน้ำต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำตื้น ดำน้ำลึก การเล่นเรือใบ วินเซิร์ฟ หรือการท่องเที่ยวเดินชมและศึกษาธรรมชาติตามเส้นทางเดินเท้าในป่าชายเลนและป่าชายหาด เป็นต้น และหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือประวัติศาสตร์วัฒนธรรมก็มีกิจกรรมต่างๆ อีกมากมายที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัส ชื่นชม และเรียนรู้คุณค่าของแหล่งอันเป็นมรดกล้ำค่าเหล่านี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การส่องสัตว์ ดูนก การสัมผัสและชิมช็อคโกแลตอันรุ่งโรจน์ของอารยธรรมไทยผ่านแหล่งโบราณสถานหรือการตีต๋ำกับความงามทางศิลปะและสถาปัตยกรรมของศาสนสถานสำคัญ แต่ทั้งนี้ที่ผ่านมาต้องยอมรับว่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเหล่านั้น อาจมีส่วนในการทำลาย

ความสมบูรณ์ สวยงามทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ตลอดจนสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศในภาพรวมได้ หากนักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ใช้ประโยชน์ไม่ใส่ใจหรือไม่ร่วมกันปกป้องดูแลรักษา ซึ่งหากพิจารณากันให้ถ่องแท้แล้วจะพบว่า รูปแบบการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมขนส่ง (Transportation) การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Accommodation) เพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านที่พักและร้านอาหาร รวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม เหล่านี้ก็ล้วนสร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและของโลกมาตลอดอย่างต่อเนื่องโดยที่เราไม่ได้คำนึงถึงปรากฏการณ์โลกร้อน (Global Warming) อันเนื่องมาจากปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ในโลกที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนว่าเกิดขึ้นจากพฤติกรรม การดำรงชีวิต และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของมนุษย์อย่างไม่คำนึงถึงข้อจำกัดของธรรมชาติ (Tourism Authority of Thailand, 2009)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน ถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยสามารถสร้างเงินตราต่างประเทศมากกว่าแสนล้านบาทในแต่ละปี ซึ่งเป็นรายได้ที่มีมูลค่าสูงมาก เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น พวกอุตสาหกรรมสิ่งทอและสินค้าเกษตร

โดยที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยทำให้เกิดการจ้างงานและเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ภาคธุรกิจท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องส่งผลให้มีการนำความเจริญไปสู่ภูมิภาคในด้านต่างๆ ในเรื่องของ การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและประชาชนในประเทศ (Tourism Authority of Thailand, 2007)

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เริ่มมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีความคาดหวังว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อขึ้นชมศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่าตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ นั้นอีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้รับความสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์ตรง สร้างคุณค่า และความทรงจำที่ดีจากการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวมากกว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมที่มักเดินทางท่องเที่ยวกับบริษัททัวร์ อยู่แต่ในเมือง นั่งรถบัส พักโรงแรมสี่ดาว ซื้อของตามห้างสรรพสินค้า และอื่นๆ

ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะนำนักท่องเที่ยวไปสัมผัสกับธรรมชาติ สัมผัสกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงย่านประวัติศาสตร์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม อันทรงคุณค่า (Department of environmental quality promotion, 2010)

อำเภอปาย ถือว่าอำเภอหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พัก สถานบริการ การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย เกิดการบุกรุกพื้นที่ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลสะท้อนกลับไปสู่การท่องเที่ยวโดยตรง

อำเภอปาย เป็นอำเภอขนาดเล็กทางตอนเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวชมความงามตามธรรมชาติเป็นที่ราบแอ่งกระทะ ล้อมรอบด้วยภูเขา มีแม่น้ำหลายสาย คือน้ำปาย น้ำของ และน้ำแม่ปิงน้อย อีกทั้งมีลำห้วยอีกหลายสาย คือ ห้วยแม่เมือง ห้วยแม่เย็น และห้วยแม่ฮี้ อำเภอปายเป็นเมืองเก่าแก่ ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนแห่งนี้มาแต่เดิมคือ ชาวพ่ายหรือโปร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาตระกูลออสโตร-เอเชียติก สาขาว่า-เรียง ดั้งมีร่องรอยหลักฐานซากวิหารและเจดีย์กระจายอยู่ทั่วไปทั้งบนภูเขาสูง ที่ดอนเชิงเขา บริเวณพื้นราบลุ่มน้ำปายบางแห่งก่อสร้างด้วยหิน เช่น ในผืนป่าบริเวณใกล้ น้ำตกเอ็กเกอเตอ ซึ่งเป็นต้นน้ำแม่ปิงน้อย บางแห่งมีการขุดคูเป็นร่องลึกบนภูเขา สูงชัน มีเจดีย์บน

ยอดเขา อำเภอปายครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งยาว ตำบลเวียงเหนือ ตำบลเวียงใต้ ตำบลแม่ฮี้ ตำบลแม่ณาเตียง ตำบลโป่งสา และตำบลเมืองแปง ปัจจุบันอำเภอปายมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง วัดกลางน้ำตกหมอกแปง หมู่บ้านกะเหรี่ยงแม่ปิง วัดน้ำฮูเจดีย์พระธาตุแม่เย็น น้ำตกแม่เย็น โป่งน้ำร้อนท่าปาย กองแลน สะพานประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ห้วยจอกหลวง โป่งน้ำร้อนเมืองแปง เป็นต้น

ในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ The World Ecotourism Summit ซึ่งจัดขึ้นโดย UNEP, UNWTO และ Canadian Tourism Commission เมื่อกลางปี 2545 ณ ประเทศแคนาดา นับเป็นการประชุมครั้งสำคัญที่มุ่งเน้นให้ประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ของการประชุมสรุปได้ว่า ประเทศต่างๆ ให้การยอมรับว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้กรอบปฏิญญาของการประชุมจำนวน 49 ข้อ ได้เรียกร้องให้แต่ละประเทศจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจภาคเอกชน NGOs สมาคมท่องเที่ยวทุกระดับ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน องค์การระหว่างประเทศและองค์กรให้ความช่วยเหลือของประเทศต่างๆ รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำ นอกจากนี้ในปฏิญญายังได้เน้นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกกรณี สิ่งที่สำคัญได้คือการให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านตัวกลางสื่อมากมายรูปแบบ

ต่างๆ และจะต้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน เพื่อให้สามารถปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมพร้อมยกระดับรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ถือเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ที่จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีหลักการที่สำคัญคือ จะต้องมี การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ไม่ถูกทำลายไป กระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษา และปกป้องทรัพยากร การท่องเที่ยวเหล่านั้นโดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ที่ตนเดินทางเข้าไปเยือน และให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไป

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวย่อมเกิดปัญหาและอุปสรรค อาทิเช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาในด้านการเข้าถึงและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง ปัญหามาตรฐานการบริการและมาตรฐานบุคลากร ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาการดูแลรักษา

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว ที่มีประสิทธิภาพ และปัญหาการใช้กลยุทธ์การตัดราคาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (Department of environmental quality promotion, 2010)

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาข้างต้น ทำให้เห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาถึงความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนตลอดจนการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาครัฐและภาคเอกชนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว จนนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อลดหรือแก้ไขปัญหาทางด้านความเสื่อมโทรมทางการท่องเที่ยว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจ ระหว่างเพศ และอายุ ของนักท่องเที่ยว

ชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประมาณ 75,136 คน (จากสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนปี 2553 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) เมื่อคำนวณหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1967) โดยเลือกใช้ค่าระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% หรือ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย โดยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย แม่ฮ่องสอน โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของความคาดหวังและความพึงพอใจ การเปรียบเทียบ

ระหว่างเพศ (t-test) และอายุ (f-test) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีอาชีพเป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวอำเภอปายเป็นครั้งแรก โดยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน/ญาติ/พี่น้อง ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน ใช้เวลาการท่องเที่ยว 1-2 วัน ส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยว และแนะนำให้ผู้อื่นเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 3 ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อแนวคิด 7 Greens

3.1 ระดับความคาดหวังด้านหัวใจสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.2 ระดับความคาดหวังด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.3 ระดับความคาดหวังด้านแหล่งท่องเที่ยว

สีเขียวสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.4 ระดับความคาดหวังด้านชุมชนสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.5 ระดับความคาดหวังด้านกิจกรรมสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.6 ระดับความคาดหวังด้านการบริการสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.7 ระดับความคาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

3.8 ระดับความพึงพอใจด้านหัวใจสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.9 ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายข้อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.10 ระดับความพึงพอใจด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวสีเขียวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมมีระดับ

ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และในรายชื่อพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น หัวข้อจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยว นันทนาการที่ให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานและให้โอกาสในการเรียนรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และหัวข้อสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีความถูกต้อง ที่มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

3.11 ระดับความพึงพอใจด้านชุมชนสีเขียวส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายชื่อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.12 ระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรมสีเขียวส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายชื่อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.13 ระดับความพึงพอใจด้านการบริการสีเขียวส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายชื่อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.14 ระดับความพึงพอใจด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งในภาพรวมและในรายชื่อพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคาดหวังส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกระหว่างเพศพบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย และเพศหญิงโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียวแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกระหว่างเพศพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย และเพศหญิง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความคาดหวังส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความพึงพอใจส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหัวใจสีเขียว ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียวด้านการบริการสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากที่ ริตเตอร์ (Reeder. 1971) ได้กล่าวไว้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน โดยความคาดหวังหรือความต้องการให้บุคคลนั้น ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น คือ ความต้องการ ปาย เป็นพื้นที่เชิงอนุรักษ์ จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทย อันดับแรกคือ ด้านกิจกรรมสีเขียว อยู่ในระดับมาก อันดับที่สองคือ ด้านการบริการสีเขียว อยู่ในระดับมาก

อันดับที่สามคือ ด้านชุมชนสีเขียว อยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องแนวคิด 7 Greens แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมซึ่งเรียกได้ว่า 7 Greens Concept (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรักในสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะดูแลสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่คู่ประเทศไทยต่อไปอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ วรวิทย์ อุ่นจิตร (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวตามแนวคิดด้านกายโลกร้อนนั้นจะต้องปลูกฝังเรื่องสำนึกรักในสิ่งแวดล้อม และยังคงพัฒนาอย่างยั่งยืนควบคู่

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อีกด้วย กล่าวคือ ชุมชนเองก็ต้องพร้อมที่จะพัฒนาโดยเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2553) ซึ่งไม่เพียงแค่นักท่องเที่ยวเท่านั้นผู้ประกอบการในท้องถิ่นก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องหันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อม และนำนโยบาย 7 green concept ไปปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมร่วมใจ อนาคตของ การท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความร่วมมือในทุกภาคส่วนโดยทุกคนต้องพร้อมที่จะเสียสละเพื่อดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมให้ได้ ซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญและต้องทำได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ อำเภอปาย ซึ่งปัจจุบันปายมีการเปลี่ยนแปลงไปมากสอดคล้องกับปรัชญา ชูประเสริฐ (2550) ที่กล่าวว่าปัจจุบันแม่ฮ่องสอนได้รับพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่เมืองเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก จึงควรคำนึงถึงการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางกายภาพของเมืองและวัฒนธรรมประเพณีไว้

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นมีความคาดหวังว่าจะได้เห็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับมาก ซึ่งความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับกลับไปกลับอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นถึงเวลาที่จะต้องทบทวนการอนุรักษ์พื้นที่แห่งนี้ให้ยั่งยืน และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ประสบความสำเร็จเพื่อให้อำเภอปายได้คงอยู่ให้เห็นความงามของธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้ที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการ (Quirk, 1987) ซึ่งความพึงพอใจนั้น

เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวยังรู้สึกต่อจากความคาดหวัง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นอยู่ในระดับปานกลางในภาพรวม และในส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนั้นต่ำกว่าระดับความคาดหวัง จึงอาจอนุมานได้ว่า นักท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการตอบสนองความคาดหวังจนถึงระดับที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สอดคล้องกับ เกรียงเทพ วีระนันทนาพันธ์ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวมีระดับสูง แต่ในทางกลับกัน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนั้นยากที่จะสูงตามระดับความคาดหวัง ดังนั้นหากต้องการให้ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงนั้น ควรจะต้องมีการผลักดันการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เห็นเป็นรูปธรรมและทำให้มากขึ้นกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลับมา

3. วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจ ระหว่างเพศ และอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคาดหวังส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกระหว่างเพศ เพศชาย และเพศหญิง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวด้านชุมชนสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียวแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีความอ่อนไหวต่อ

ความต้องการต่างๆมากกว่าเพศชาย ดังที่ บาร์ซิลส์ วิลลิงส์ และวอทเทอร์ (Barzins, Willing and Watter อ้างใน ปรีชา อรุณสวัสดิ์, 2531) พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของลักษณะความเป็นหญิงคือ ความอ่อนไหวต่อความต้องการต่างๆ ดังนั้นจึงเป็นผลให้ในด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว และชุมชนสีเขียวมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกระหว่างเพศ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย และเพศหญิง ทั้งในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะ นักท่องเที่ยวยังไม่ได้ประสบพบกับสิ่งที่ตนคาดหวัง จึงทำให้มีความพึงพอใจในระดับปานกลางไม่แตกต่างกันในระหว่างเพศ สอดคล้องกับ เกรียงเทพ วีระนันทนาพันธ์ (2546) ที่เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจในระหว่างเพศแล้วไม่พบความแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความคาดหวังส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม (Vroom, 1964) ที่กล่าวไว้ว่าความคาดหวังที่สูงอาจทำให้ ไม่ค้นพบความแตกต่างจากความคาดหวังนั้น

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความพึงพอใจส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านหัวใจสีเขียว ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียวด้านการบริการสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ลิขิต กาญจนารณ์ (2531) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมมนุษย์ว่า มนุษย์ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็น ทศนคติ รวมถึงความพึงพอใจในสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ในส่วนของนักท่องเที่ยวนั้น ควรมีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังขาดความรู้ และความเข้าใจเป็นอย่างมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเพราะเป็นที่ ๆ ถูกกล่าวถึง ไม่ได้ต้องการมาสัมผัส และใช้ประสบการณ์ร่วมกับธรรมชาติอย่างแท้จริง จึงควรมีการจัดการให้ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวได้ประสบการณ์กลับไป

2. ในด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการสร้างเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวแบ่งแยกตัวเองออกเป็นกลุ่มย่อย ทำงาน

เพื่อผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก

3. สำหรับผู้ประกอบการ ควรมีกฎบังคับในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีการจัดอบรมผู้ประกอบการในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และมีการตั้งกฎบังคับอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในภาวะปัจจุบัน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่มีระบบการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ยังมีการปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำปาย หรือไม่มีระบบการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากต้องการให้อำเภอปายเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีกฎข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดกับทุกสถานประกอบการ และมีการสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการรักในท้องถิ่นและรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง

4. ในด้านหน่วยงานภาครัฐนั้น หน่วยงานภาครัฐควรเข้าถึงผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยในปัจจุบัน อำเภอปายประสบปัญหาในการที่หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถเข้าถึงผู้ประกอบการ นอกจากนี้ผู้ประกอบการบางส่วนยังมีทัศนคติเชิงลบกับหน่วยงานภาครัฐและไม่เข้าใจในการทำงานจึงทำให้นโยบายต่าง ๆ ไม่เป็นผล และไม่สามารถบังคับปฏิบัติได้จริง นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วหน่วยงานภาครัฐขาดการสานต่อทางนโยบายเนื่องจากการเปลี่ยนเจ้าพนักงาน เช่น นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่เสมอ ซึ่งเมื่อเปลี่ยนเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานก็จะไม่ทำการสานต่อนโยบายเดิมที่วางเอาไว้ จึงทำให้นโยบายต่าง ๆ ขาดการสานต่อไม่เป็นผล และไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

5. นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม หรือให้มีการประกวดแข่งขันการรักษา

สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการจูงใจให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน หันมาใส่ใจในด้านสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ให้แก่ผู้วิจัย นางสาวณัฐนรี สมิตร ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติกาญจนกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนิสิตปริญญาโทที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และประสานงานเรื่องต่างๆ ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้วยดีตลอดเวลาในการศึกษา การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ที่ให้คำชี้แนะ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรรวิ กั้นเงิน. (2550). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงเทพ วีระนนทนาพันธ์. (2546). ความคาดหวังและพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันต่อบริการด้านข้อมูลของมัคคุเทศก์ชาวไทย. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลิฟ แอนด์ สิป.
- การท่องเที่ยว,กรม (2553). สถิตินักท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/index.php> [2553, กรกฎาคม 13]
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กระบวนทัศน์การส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.etatjournal.com/upload/282/6%20Sustainabl_tourism_new%20paradigm.pdf [2554, กุมภาพันธ์ 21].
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). สรุปการดำเนินงานโครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ท.).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). รายงานประจำปี 2550. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี พ.ศ. 2538 – 2539. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณิต ดวงหส์ดี. (2537). สุขภาพจิตกับความพึงพอใจในงานของข้าราชการตำรวจชั้น ประทวนในเขตเมืองและเขตชนบท ของจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชิษณุกร พรภาณูวิชัย. (2540). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพาพร โพธิ์ศรี. (2550). ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไทย ในการใช้บริการการท่องเที่ยว แบบเข้าไป-เย็นกลับ ของการรถไฟแห่งประเทศไทย. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม จารุมณี. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).

- นวลจันทร์ เพิ่มพูนรัตนกุล. (2540). ความคาดหวังของผู้เรียนต่อโครงการยกระดับความรู้พื้นฐานสำหรับคนผู้ใหญ่วัยและผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2521). การศึกษากับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรายดา พรหมเสน. (2552). ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บริหารธุรกิจ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ธรรมมา และถาวร เกิดเกียรติพงษ์. (2516). พฤติกรรมของเด็กไทยวัยรุ่นที่ขัดกับสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก เอกสารวิจัยฉบับที่ 15.
- พงศ์ธวัช ศรีจำนอง. (2553). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี วรกวิน. (2522). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- พัชรา ลาภลือชัย. (2546). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพบุลย์ เทวรักษ์ และ สิริวรรณ อัครกุล. (2527). จิตวิทยา: ศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน. กรุงเทพมหานคร: ศรีมงคลการพิมพ์.
- ภาณุพงศ์ ภัทรเชาว์. (2549). การศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการ ณ เมืองพัทยา จ.ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บริหารธุรกิจ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาธร. (2541). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ยศ สันตสมบัติ. (2547). โครงการพัฒนาความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
- ยุทธ โกยวรรณ และ กุสุมา ผลาพรหม. (2553). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). ความพึงพอใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊ค.
- ลิขิต กาญจนภรณ์. (2531). จิตวิทยาพื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

- วรรณ วรษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. (2536). เทคนิคการรักษารอคปรสาทด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2536.
- ศรุต ชำนาญธรรม. (2552). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยว สยามพาร์คซิตี้สวนสนุกไทย. รายงานการค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย์ สิงห์ทน. (2539). ความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ตันติพูลวินัย. (2538). การพัฒนาตน พัฒนาคุณภาพงาน. รามาศิลป์พยาบาลสาร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จารัส ดั่งสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. (2522). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ชัยศิริการพิมพ์.
- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม (2553). โครงการจัดทำฐานข้อมูลส่งเสริมสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปีงบประมาณ 2552. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- สมลักษณ์ เพชรช่วย. (2540). ความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวรรณ เอื้อประเสริฐ. (2552). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิทธิ์ อีธรรม. (2552). แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2553). การบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. 11(2) : 1-21.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2527). ความสดใสของชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สายน้ำ.
- Applewhite, C. I. (1997). *Organizational behavior*. New York: Prentice-Hall.
- Barnard, C. I. (1998). *The functions of the executive*. Cambridge: Harvard University Press.

- Bandura A. (1997). **The anatomy of stages of change [Editorial]**. American Journal of Health Promotion.
- Bass, J. (1977) **The psychology of rollo may: A study in existential theory and psychotherapy** San Francisco.
- Bess, B. M. (1997). **Does the transactional-transformational leadership paradigm transcend organizational and national boundaries?.** United State of America: Psychologist.
- Boo E. (1991). Tourism and the Environment: pitfalls and liabilities of eco-tourism development. **WTO News 9 : 2-4.**
- Buhalis, B. (2000). Marketing the competitive destination of the future. **Tourism Management 21: 97-116.**
- Ceballos-Lascurain H., (1991). Tourism, eco-tourism and protected areas In Kusler, **Eco-tourism and Resource Conservation**, Vol 1. Eco-tourism and resource conservation project
- Choi, T.Y. and Chu, R. (2001) **Determinants of Hotel guests's satiafaction and repeat patronage in the Hongkong Hotel industry.** International Journal of Hospitality Management.
- Fang, M. (2008). **Measuring tourist satisfaction by attribute and motivation: The case of a nature-based resort.** [Online]. Available from: <http://jvm.sagepub.com/content/14/1/41.abstract> [2011, July 10]
- Fluker, M.R. and Lindsay W.T. (2000). Need Motivation and Expectations of a Commercial Whitewater Rafting Experiences. **Journal of Travel Research 38 (May).**
- Finn, and Jeremy D. Expectation and Educational Environment. **Journal of teacher Education.** Vol 42, No.3 (Summer,1972) :387-410.
- Funk and Wagnalls. (1963). **Functional and Conflict theories of Educational Stratification.** American Sociological Review. 36 (December).
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education.** 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Getzels, J. W., James, M. and Ronall, F. C. (1964). **Educational Administration as a Social Process.** New York : Harper and Row.
- Hurlock, E. B. (1973). **Adolescence Development.** U.S.A.: Mc Graw hill. fourth edition.
- Hornby, A. F. (2000). **Advance learner's dictionary.** 6th ed. London: Oxford University Press.
- Kaiser, C. and Helber L.E. (1978). **Tourism planning and development.** Boston: CBI Pub.

- Katz, E., Blumler, J. G., and Gurevitch, M. (1983). **Utilization of mass communications by the individual**. London: Sage.
- Lewin & Others. (1944). **Constructs in Field Theory**. Social Science Paperbacks: Indiana University
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personality**. New York: Harper & Row Publishers.
- McQuail, D. (1994). **Mass communication theory: An introduction**. 3rd ed. London: Sage.
- Morse, N. C. (1953). **Satisfactions in the white-collar Job**. New York: Arnopress.
- Quirk, R. (1987). **Longman dictionary of contemporary English**. 2nd ed. London, England: Richard Clay Ltd.
- Rothwell, Geoffrey Scott. (2004). **The Routes of Bermudian Society: The theming of Bermudian Society as a Tourist Destination**. University of Maryland Collage.
- Reeeder, William w. (1971). **Partial Theory from the 25 Years Research Program on Oirective Factor is Belives and Social Action**. New York : Minigraph.
- Rowe, Smith and Borien. (2002). **Travel and Tourism**. Cambridge University Press, Cambridge. United Nations Development Programme
- Russell, B. (1956). **Logic and Knowledge : Essays**.
- Schermehorn, J. (1984). **Management for Productivity**. New York: John Wiley & Sons.
- Strauss, G. and Sayless, R. L. (1960). **Personal: The human problem of management**. New York: Prentice-hall.
- The Ecotourism Society. (1991). **The Ecotourism Society's Definition**. The Ecotourism Society. Newsletter, 1
- Vroom, V. H. (1990). **Manage people not personnel: Motivation and performance appraisal**. Boston: Harvard Business School Press.
- Vroom, V. H. (1964). **Work and motivation**. New York: John Wiley & Sons.
- Western, D. 1993. Defining ecotourism. pp. 7–11. in *Within Ecotourism: a guide for planners and managers* ed. by K. Lindberg and D. E. Hawkins. The Ecotourism Society: North
- Bennington, Vermont. The Commonwealth Department of Tourism
- Wolman, B. B. (1973). **Dictionary of behavioral science**. 1st ed. New York: Van Norstrand.

**ACADEMIC
JOURNAL INSTITUTE
OF PHYSICAL
EDUCATION**